

Božićna zvijezda

Sažetak

Božićna zvijezda nezaobilazna je u vrijeme božićnih i novogodišnjih blagdana. Vrlo je lijepa biljka, velikih zelenih listova i crvenih, bijelih ili svijetlokrem brakteja koje ovu biljku čine tako dekorativnom. Iako mnogi neopravdano biljku nakon blagdana bacaju, pravilnom njegom možemo je uzgajati dugi niz godina, pa čak je i razmnožiti.

Ključne riječi: božićna zvijezda, mlječika, brakteje

U vrijeme kada su španjolski konkvistadori doplovili do Yucatana, današnjeg Meksika, naišli su na nepoznatu biljku s prekrasnim vatrenocrvenim listovima. Tu su biljku stari Azteci zajedno s ostalim cvijećem i plodovima nosili vladaru Montezumi na dar. Međutim, konkvistadori nisu uočili ljepotu biljke pa je nisu ponijeli pri povratku. Otprilike 300 godina kasnije Joel Robert Poinsett, prvi američki ambasador u Meksiku, ostao je zadivljen tom biljkom i odnio je u svoj vrt u južnoj Karolini. Tako je u njegovu čast biljka dobila stručni naziv *Poinsettia pulcherrima*. Zahvaljujući živoj crvenoj boji te činjenici da se crveni listovi javljaju u prosincu, u SAD-u se ubrzo proširila kao biljka koja se poklanja za Božić, a taj se običaj proširio i na ostatak svijeta. Upravo stoga biljka je dobila naziv božićna zvijezda, dok je u Meksiku cijenjena kao u vrijeme Montezume i gotovo je sveta biljka. Tamo se koristi za dekoraciju crkvi, ukrašavanje sobe mladenke i za oživljavanje dječjih soba.

Ta biljka kao sukulentna i fotoperiodična biljka zahtijeva karakterističnu i dugotrajnu njegu. Idealna temperatura uzgoja je od 12 do 25° C, za vrijeme cvatnje između 15 i 18° C. Potrebna joj je velika vlažnost zraka, i zato je treba svakodnevno prskati, pazeći da se ne prskaju brakteje i cvjetovi, odnosno, prskaju se samo zeleni listovi. Da bi biljka procvatela, zahtijeva 12 do 14 sati mraka svake večeri. Najbolje uspijeva udaljena od izvora topline i osjetljiva je na hladnu vodu, osobito iz vodovoda.

Do 1950. biljku se nije moglo držati u kući. Čim bi došla u prostoriju sa suhim zrakom, svi bi listovi otpali. Godine 1950. Paul Ecke iz Kalifornije razvio je vrstu koja može podnijeti sobne uvjete i niže temperature. Godinama je imao monopol jer nije otkrio tajnu, sve dok jedan sveučilišni profesor oko 1990. godine nije otkrio fenomen i objavio ga svima.

Sve biljke iz porodice *Euphorbiaceae* ili mlječike, sadrže mliječni sok koji istječe iz biljke

¹ Darko Kantoci, dipl.ing.agr

pri oštećenju ili orezivanju. Taj je sok otrovan i nadražuje kožu, a posebno treba paziti da ne dospije u oči. Ako se pojede, izaziva probavne smetnje.

Uz božićnu zvijezdu vezuju se razne legende, a vjerojatno je najpoznatija ona da biljka svoju ljepotu duguje astečkoj božici kojoj je zbog nesretne ljubavi puklo srce. Iz kapljica njezine krvi izrastao je vatreni cvijet žarkocrvene boje okružen zelenim listovima.

Sortiment

Najtraženije su sorte s braktejama crvene boje (Barbara Ecke Supreme, Mrs Paul Ecke, Angelica, Lilo). Međutim, u zadnje su vrijeme vrlo popularne i sve se više traže sorte s bijelim ili svijetlokrem braktejama (Regina, Eche's White, White Lilo). Najnovija sorta Dorothea ima ružičaste brakteje, a Marble ima brakteje krem boje s ružičastim srednjim dijelom.

Izgled biljke

Iako smo navikli na njezine male dimenzije, u prirodi ona naraste do 3 m visine. Ono što se naziva cvjetovima zapravo su brakteje koje okružuju male i neugledne cvjetove. Funkcija brakteja je privlačenje kukaca koji oprašuju biljku. Svki cvat ima oblik pehara, a sadrži žuti receptakulum na kojem u središtu stoji ženski cvijet okružen muškim.

Pravi znanstveni naziv božićne zvijezde je *Euphorbia pulcherrima* jer pripada porodici mlječika (*Euphorbiaceae*) a odaje ju mliječni sok koji curi iz oštećenog dijela biljke. Raste u vlažnom i suptropskom područje Meksika i Centralne Amerike, a ne uspijeva u područjima gdje su temperature niže od 15° C. No to ne znači da biljka podnosi visoke temperature pa tako ne podnosi ni temperature veće od 20° C. Voli svijetle i vlažne prostore, stoga se kod nas uzgaja kao sobna biljka.

Postoje različiti varijeteti božićne zvijezde, poput onih s bijelim ili duplim "cvjetovima". Jedan od načina obrane ove biljke je taj da u suhim prostorijama odbacuje lišće pa su uzgojene sorte pogodnije za uzgoj u zatvorenom prostoru. U ponudi su i patuljaste božićne zvijezde. Biljke držite dalje od djece i kućnih ljubimaca jer su otrovne.

Način uzgoja

Uzgoj nije osobito težak ako se poštuju osnovni zahtjevi biljke.

Prije svega voli laku i dobro pognojenu zemlju kojoj se dodaje malo pijeska za bolju drenažu. Drugi bitan element je svjetlo. Biljka traži puno svjetla, no ne podnosi direktno sunce, osobito ne za vrućih ljetnih mjeseci. Izravne sunčeve zrake mogu joj oštetiti listove. Zahtijeva visoku vlažnost zraka i stoga se drži u podmataču s vlažnim kamenčićima. Idealna temperatura za uzgoj je 18° C. Podnosi temperaturu od 15 do 20° C. Dok raste, kao i u vrijeme stvaranja brakteja, ne smije se dopustiti da se zemlja osuši pa se zalijeva dva puta tjedno. Međutim, treba voditi računa da se ipak ne zalijeva preobilno jer će pritom korijen početi trunuti.

Postupak nakon blagdana

Mnogi vlasnici božićne zvijezde nakon božićnih i novogodišnjih blagdana jednostavno bacaju biljku koju ponovno kupuju prije idućih blagdana. Biljka je živo biće i šteta je baciti je. Razlog tome je što mnogi ne znaju na koji način treba njegovati biljku.

Nakon praznika brakteje obično počnu padati i nakon opadanja biljku treba ostaviti da miruje oko 2 mjeseca na nešto nižoj temperaturi, 12 do 16° C, kako bi biljka mogla cvjetati i iduće zime. U vrijeme mirovanja biljka se oskudno zalijeva, zemlja u loncu treba se gotovo zasušiti. Kada otpadnu svi listovi, biljku orežemo na 10 do 15 cm visine iznad mjesta grananja. Odrezani dijelovi mogu se ukorijeniti u mješavini zemlje i pijeska na temperaturi od 21° C, pod folijom ili staklom. Istjecanje mliječnog soka može se spriječiti potapanjem grana u toplu vodu.

Razmnožavanje i presađivanje

Ukrjenjavanje traje 2 do 3 tjedna i preporučuje se korištenje fitohormona za ukorjenjavanje. Kako je već rečeno, mliječni sok iritira kožu pa je pri radu potrebno nositi zaštitne rukavice. Nakon perioda mirovanja i orezivanja (do svibnja) biljku presadimo u mješavinu zemlje za cvijeće, treseta i pijeska u omjeru 3:1:1 i počnemo obilnije zalijevati. Ubrzo nakon presađivanja javljaju se mladi izboji. Na biljci treba ostaviti 4 do 5 najboljih izboja, a ostali se odrežu i mogu se koristiti za razmnožavanje. Ponovno se presađuje 4 do 6 tjedna prije cvatnje.

Mrak potiče cvatnju

Ljeti biljku možemo držati na balkonu, terasi ili u vrtu, obavezno na sjenovitom mjestu. Tijekom proljeća i ljeta obavlja se prihranjivanje jednom tjedno ili jednom u dva tjedna uz obilno zalijevanje mlakom vodom. Božićna zvijezda je biljka kratkog dana i cvate samo kada je dan kraći od 10 sati. Da bi se potakla cvatnja, krajem listopada biljku treba pokriti tamnim materijalom u trajanju od najmanje 14 sati dnevno, od podneva do narednog jutra, svakog dana. Navedeno skraćivanje dana treba obavljati svakodnevno oko 8 tjedna.

Zimi biljci treba što više svjetla i pazite da ne dođe do opadanja brakteja i žućenja rubova listova u toplim prostorijama sa suhim zrakom - stoga treba redovito orošavati listove. Opadanje listova događa se pri prekomjernom zalijevanju, pri nedostatku vode, na niskim temperaturama, kod nedostatka svjetla i zbog propuha.

Surveying study

Poinsettia

Summary

Poinsettia is unavoidable during Christmas and New Year holidays. It is a very beautiful plant, with big green leaves and red, white or light cream colored bracts which make this plant so decorative. Even though many people unjustly throw this plant away after holidays, it can be cultivated for many years by proper care, even propagated.

Key words: poinsettia, spurge, bracts

ABIES d.o.o.
Ulica Kralja Tomislava 78
Križevci

Rasadnik Lještaki
Bukovje Križevačko bb

Tel./Fax: 048 270 482
Mob: 091 68 11 500
www.abies.hr

Blagoslovljen
Božić i uspješna
Nova 2011.godina!

Srebrna smreka (*Picea pungens glauca*
Supert Better Blue)

Sadnice nordman jele
(*Abies nordmanniana*)